

תורה שבעל פה

בית, חינוך ומשפחה

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – (15x4) – 60 נקודות
פרק שני
אנ:
פרק שלישי
פרק – (10x4) – 40 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (60 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 1-5 (לכל שאלה – 15 נקודות).

1. יצר ויצירה

- א. "על יהלומים שומרים בצורה סגורה ומיוחדת" (הרב יוסף צבי רימון).
 הסבר דימוי זה בנוגע ל"איסור נגיעה" בין איש לאישה שאינם נשואים זה לזה. (3 נקודות)
- ב. "כי שבע יפול צדיק וקם" (משלי, כ"ד, ט"ז).
 הרב יצחק הוטנר כתב שני פירושים לפסוק זה. הוא קיבל פירוש אחד ודחה את האחר.
 הסבר את הפירוש שדחה הרב יצחק הוטנר ואת הפירוש שהוא קיבל. (5 נקודות)
- ג. "בזמן שהינך מרגיש בקרבך סערת היצר, דע לך שבזה הינך מתדמה אל הגדולים הרבה יותר מאשר בשעה שאתה נמצא במנוחה שלמה שאתה רוצה בה" (הרב יצחק הוטנר).
 (1) במה אדם שמרגיש בקרבו סערת היצר "מתדמה אל הגדולים"?
 (2) האם דברי הרב יצחק הוטנר מעודדים גם אותך? נמק את תשובתך.
 (7 נקודות)

2. מתי להינשא?

- א. הסבר מדוע "אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה" (קידושין, מא, ע"א). (4 נקודות)
- ב. (1) בגמרא מסופר שרב הונא סירב להביט בפניו של רב המנונא, מפני שרב המנונא היה בן יותר מעשרים שנה ועדיין לא נשא אישה.
 לפי רב הונא, הסבר מדוע יש להתחתן בגיל צעיר (עד גיל עשרים).
 (2) הסבר שני נימוקים לדחיית גיל הנישואין בימינו.
 (8 נקודות)
- ג. הרמב"ם התיר לאדם לאחר את נישואיו כדי שיוכל ללמוד תורה.
 מהו הכלל ההלכתי שעל פיו התיר זאת הרמב"ם? (3 נקודות)

3. קידושין ונישואין

- א. (1) מהו השלב הראשון שיש לו משמעות הלכתית מחייבת בקשר שבין בני זוג?
 (2) כתוב הלכה אחת שמבטאת את המעמד ההלכתי של האישה בשלב זה.
 (5 נקודות)
- ב. מהי המשמעות של העיסוק במסמך משפטי (שטר הכתובה) דווקא ברגעי השיא של החתונה? (3 נקודות)
- ג. (1) מתי מברכים "שבע ברכות" מלבד שבע הברכות שמברכים במעמד החופה?
 (2) הסבר את שני התנאים הנדרשים כדי לברך שבע ברכות אלו.
 (7 נקודות)

4. מחויבויות שבין איש לאשתו; בניית הבית

- א. (1) אומנם חובות האישה לבעלה אינן מוזכרות בכתובה, אך חכמים חייבו נשים בחובות מסוימות.
 הסבר מדוע חייבו חכמים את הנשים בחובות מסוימות.
 (2) "ואלו מלאכות שהאישה עושה לבעלה..." (כתובות, פרק ה', משנה ה').
 על פי המשנה, ציין שלוש מן המלאכות שהאישה עושה לבעלה.
 (6 נקודות)
- ב. הסבר כיצד בזכות הכתובה משתפר מצבה של האישה במקרה שהיא מתגרשת או מתאלמנת. (3 נקודות)
- ג. רחל ויעקב מתכננים להתחתן. במשפחתה של רחל נוהגים שלא לאכול אורז בפסח, ובמשפחתו של יעקב נוהגים לאכול אורז בפסח.
 כיצד על רחל ויעקב לנהוג לאחר נישואיהם? הסבר שתי דעות. (6 נקודות)

5. גירושין

א. על פי ספר החינוך, יש כמה טעמים לציווי של התורה לכתוב גט ולא לגרש אישה בדיבור בלבד.

כתוב שני טעמים לציווי זה. (5 נקודות)

ב. (1) הסבר מהו "גט מעושה".

(2) ציין שני מקרים שבהם מותר לכפות על איש לתת גט לאשתו.

(5 נקודות)

ג. (1) הסבר מה הן "הרחקות דרבנו תם".

(2) כתוב שתי דוגמאות להרחקות אלו.

(5 נקודות)

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.**פרק שני** (40 נקודות)אם למדת **פרקים א'-י"א מהחוברת**, ענה על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).**6. קידושין**

- א.** ברכת האירוסין נחתמת במילים: "מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין".
מה מבטאת חתימה זו? (4 נקודות)
- ב.** מה צריך להיות שווי החפץ שהאיש מקדש בו את האישה, ומה לומדים מכך על האופי של קניין הקידושין?
(6 נקודות)

7. מצוות עונה

- א.** "אם אחרת יקח לו שארה כסותה וענתה לא יגרע" (שמות, כ"א, י').
(1) הסבר בלשונך את שלוש החובות שבפסוק זה.
(2) כתוב מהו ההקָשֶׁר בתורה שבו מוזכרות חובות אלו, והסבר כיצד למדו חכמים מפסוק זה את חובות הבעל לאשתו.
(7 נקודות)
- ב.** "אף על פי שאשתו של אדם מותרת לו... ראוי לו... שינהיג עצמו בקדושה" (רמב"ם, הלכות דעות).
על פי הרמב"ם, כתוב שני דברים שאדם צריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות. (3 נקודות)

8. טומאה וטהרה

- א.** בנות ישראל החמירו על עצמן והשוו את דין הנידה לדין הזבה.
כתוב טעם אחד לחומרה זו. (3 נקודות)
- ב.** (1) "ואל אשה בנדת טמאתה לא תִקְרַב לגלות ערוֹתָה" (ויקרא, י"ח, י"ט).
כתוב שני איסורים שנכללים בציווי "לא תקרב".
(2) האיסור לחיות חיי אישות עם אישה נידה נכתב בתורה בסמיכות לאיסור לשאת אחות.
מה לומדים מסמיכות זו?
(7 נקודות)

9. ייבום וחליצה; עגונה

- א. (1) מהי מצוות ייבום, ומהי מטרתה?
(2) מהי תקנת הרבנות הראשית בנוגע למצוות ייבום בימינו?
(5 נקודות)
- ב. (1) מיהי אישה "עגונה", ומהו מעמדה ההלכתי?
(2) חכמים הקלו בהלכות מסוימות כדי להתיר נשים מעגינותן.
ציין הלכה אחת שהקלו בה חכמים.
(5 נקודות)

10. שאלות קצרות

- ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף – 5 נקודות).
- א. איש ואישה שאינם נשואים זה לזה רשאים להתייחד אם נמצא איתם בחדר ילד בן חמש ומעלה. הסבר מדוע.
- ב. מה הם שני התנאים ההכרחיים לטבילה כשרה במקווה טהרה כשר?
- ג. לחובה של אישה נשואה לכסות את שיער ראשה יש כמה היבטים רעיוניים. כתוב אחד מהם.

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שלישי (40 נקודות)

אם למדת פרקים א'-ו', י'-י"ד מהחבורת, ענה על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).

11. קידושין

- א.** ברכת האירוסין נחתמת במילים: "מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין".
מה מבטאת חתימה זו? (4 נקודות)
- ב.** מה צריך להיות שווי החפץ שהאיש מקדש בו את האישה, ומה לומדים מכך על האופי של קניין הקידושין?
(6 נקודות)

12. ייבום וחליצה; עגונה

- א.** (1) מהי מצוות ייבום, ומהי מטרתה?
(2) מהי תקנת הרבנות הראשית בנוגע למצוות ייבום בימינו?
(5 נקודות)
- ב.** (1) מיהי אישה "עגונה", ומהו מעמדה ההלכתי?
(2) חכמים הקלו בהלכות מסוימות כדי להתיר נשים מעגינות.
ציין הלכה אחת שהקלו בה חכמים.
(5 נקודות)

13. התנהלותה של משפחה

- א.** על פי הרב לוי בן גרשום (הרלב"ג), מהי דרך ההתנהלות הראויה בין בני זוג, וכיצד לומדים זאת מן השיח שבין יעקב לנשותיו? (6 נקודות)
- ב.** "עֲשֵׂה שִׁבְתָּךְ חוֹל וְאֵל תִּצְטָרֵךְ לְבֵרִית" (רמב"ם ושולחן ערוך).
הסבר בלשונך דברים אלה. (4 נקודות)

14. מצוות עונה; קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

- א. "אם אחרת יקח לו שארה כסותה וענתה לא יגרע" (שמות, כ"א, י').
 הסבר בלשונך את שלוש החובות שבפסוק זה. (3 נקודות)
- ב. (1) "ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה" (ויקרא, י"ח, י"ט).
 כתוב שני איסורים שנכללים בציווי "לא תקרב".
 (2) האיסור לחיות חיי אישות עם אישה נידה נכתב בתורה בסמיכות לאיסור לשאת אחות.
 מה לומדים מסמיכות זו?
 (7 נקודות)

15. שאלות קצרות

- ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף – 5 נקודות).
- א. איש ואישה שאינם נשואים זה לזה רשאים להתייחד אם נמצא איתם בחדר ילד בן חמש ומעלה. הסבר מדוע.
- ב. "בנות ישראל החמירו על עצמן..." – חומרה זו כונתה בספרות הפוסקים "חומרא דרבי זירא".
 הסבר מהי חומרה זו, וכתוב מדוע נקבעה חומרה זו להלכה.
- ג. מה הם שני התנאים ההכרחיים לטבילה כשרה במקווה טהרה כשר?

בהצלחה!